

Андрій КАРПЕНКО

**ІНФОРМАЦІЙНИЙ
ПОТЕНЦІАЛ МАТЕРІАЛІВ
ПРО РОДИННУ ОБРЯДОВІСТЬ
З «ГУЦУЛЬЩИНИ»
ВОЛОДИМИРА ШУХЕВИЧА
(НА ОСНОВІ АНАЛІЗУ
КАРПАТОЗНАВЧИХ ПРАЦЬ
УКРАЇНСЬКИХ ЕТНОЛОГІВ)**

Проаналізовано використання українськими карпатознавцями другої половини ХХ — початку ХХІ ст. матеріалів про родильну, весільну та поховальну обрядовість гуцулів з праці Володимира Шухевича «Гуцульщина». Особливу увагу звернено на відповідні розділи колективних монографій «Гуцульщина: Історико-етнографічне дослідження» (1983) та «Етногенез та етнічна історія населення Українських Карпат» (2006), монографію Романа Гузія «З народної танатології: карпатознавчі розсліди» (2007).

Ключові слова: Володимир Шухевич, «Гуцульщина», гуцули, родильна обрядовість, весілля, похорон.

Володимир Шухевич (1849—1915) — один з провідних українських етнографів останньої третини ХІХ — початку ХХ ст. У третій частині (другому томі польськомовного варіанта) своєї праці «Гуцульщина» (1902 р.) [8; 10; 13] він зробив комплексну характеристику родинної обрядовості гуцулів; до цієї теми дотичні й матеріали п'ятої частини (четвертого тому польськомовного варіанта) праці [9; 11; 14]. У цій статті ми спробуємо проаналізувати, які саме відомості з праці В. Шухевича привернули найбільше уваги відомих українських карпатознавців — спеціалістів з ділянки родинної обрядовості.

Третю частину «Гуцульщини» В. Шухевича можна поділити на два блоки:

1) родинна обрядовість: родильні (ХІ розділ «Родини»), весільні (ХІІ розділ «Гуцульське весілля») та поховальні (ХVІ розділ, який у змісті звучить як «Смерть і похорон», а в тексті — «Смерть») звичаї і обряди;

2) народна музика (розділ ХІІІ «Гуцульські струменти»), танці (розділ ХІV «Гуцульські танці») та пісні (розділ ХV «Гуцульські пісні»).

Своєрідною ланкою, яка їх поєднує, є весільна обрядовість, через це, вочевидь, В. Шухевич й розмістив другий тематичний блок третьої частини своєї праці між розділами про весільну й поховальну обрядовість.

На жаль, в українській історіографії до сьогодні немає монографічних досліджень, присвячених родинній та весільній обрядовості українців Карпат. Стосовно ж поховальної обрядовості, то в українській етнологічній науці, без перебільшення, помітним явищем стала публікація монографії Романа Гузія «З народної танатології: карпатознавчі розсліди».

У колективній монографії 1983 р. «Гуцульщина» підрозділ «Сімейна обрядовість» розділу «Народні звичаї та обряди» написала Євгенія Сявавко. На третю частину праці В. Шухевича вона зробила дев'ять посилань. Так, під час характеристики родинної обрядовості Є. Сявавко, з вказівкою на працю на В. Шухевича, описала вірування гуцулів у те, що жінка може в певних випадках носити дитину й 12 місяців. Щоб запобігти цьому, вона, за народними уявленнями, має вдатися до узвичаєних запобіжних заходів, у т. ч. — магічних дій [7, с. 303; 10, с. 1—2]. Авторка не уточнює, що це за дії, як, власне, й що це за «певні випадки», які подовжують строк виношування плоду. Натомість В. Шухевич чітко описав їх: «Як веремінна побачить кобилу, що *фицкає*, то може злячи аж по 12-и місяцях (має носити тільки, як кобила); против того бере жін-

ка кінського сліду, мішає его з водою, варить, а як вода учистить ся, пе її; крім того спить вона тої ночі у підкладах — на ліжнику, що кладе ся під сідло, тай підкурює себе кінською шерстю» [10, с. 1—2].

Є. Сявавко наголошує, що описані В. Шухевичем у розділі «Родини» звичаї «колячини» (урочиста гостина в домі породіллі після «виводу») та «фірощина» («Куми та кривні дають в часі колачин дитині похресного — *фірощину*: вівцю, коня, корову, тэле, сорочку, сірак, а бідний курку, словом, що хто зможе тай хоче, а часом *заповідають* лише у тот час, а дають пізніше, нераз аж на весіле, але дати мусять» [10, с. 8]) засвідчують зв'язок між обрядом хрещення, весіллям і вшануванням померлих родичів, тобто фактично об'єднують увесь цикл родинної обрядовості [7, с. 305].

Характеризуючи весільну обрядовість гуцулів, Є. Сявавко спершу зазначила, що, згідно з матеріалами праці В. Шухевича, на означення такого етапу передвесільної обрядовості, як сватання, гуцули вживають власне термін «сватання» [7, с. 306; 10, с. 12]. Далі, описуючи обряд сватання, дослідниця зазначає: «Зайшовши в хату, після традиційних в таких випадках діалогів між старостою і батьком дівчини прибулі швидко приступали до справи, кажучи, що прийшли за дівчиною, на що батько дівчини відповідав: «Будемо годитися, будемо запивати могорич та й будемо дивитися... бо це на ціле життя заплуга» [7, с. 307]. Посилання після цієї інформації йде на с. 12 третьої частини «Гуцульщини» В. Шухевича. Проте в оригіналі праці маємо деякі відмінності стосовно цієї цитати, як за мовою, так і за змістом (у ній фігурує не батько дівчини, а загалом її родичі): «Родичі відповідають: «Будемо сі годити, будемо запивати могорич, тай будемо сі дивити, бо се таке, шо нї вкусити єблуко тай вергти его, бо се на ціле жите *заплуга* є» [10, с. 12].

Є. Сявавко звернула увагу й на деякі обрядодії під час заручин, описані В. Шухевичем, зокрема на те, що під час цього обряду дівчина, на знак згоди, перев'язувала старшого старосту рушником через груди навхрест і вшала йому на рушнику на грудях сирний калач [7, с. 307; 10, с. 13]. Особливий наголос дослідниця зробила на інформації з «Гуцульщини» про особливості розплітання кіс молодої (позаяк вона стосується кінця ХІХ ст.): після весільного танцю батьки молодих відводили їх до комори, де наречений («князь») зубами зривав уплітки з кіс нареченої («княгині»), й вони розпліталися [7, с. 313; 10, с. 55]. В оригіналі ж «Гуцуль-

щини» цей обряд описаний набагато детальніше: «В часі, коли молоді данцюють, кличе тихцем тато молодої одного музиканта до комори. Як лише той наважить ся іти, кличе князь до него: «Куди ідеш?» — «На двір, мині душно!». — За той час бере *стариня* молодих (оба тати і обі мами) молоду і ведуть її до комори. Переступаючи поріг комори, заграє музикант у скрипку сумної, «від чого молода найбільше плаче, й жвьль, що уплітки пускає, а не знає, яку дружину має!». Скоро почує молодий скрипку, біжить у комору, скрипка перестає грати; молодого обстануть усі, що є у коморі і питають: «Чого тобі треба?». — Він відповідає що небудь та зараз пускає ся до голови молодої, «она тогди плаче, плаче, що аж паде», а князь відтинає зубами *шварку* — тоту нитку, що тримає бовтиці в уплітках і зараз утікає. Одно з присутних потягне за нитку, з неї розсиплять ся бовтиці та заплітки, почім зараз матка зав'язує княгиню у перемітку, верх котрої кладе вінець, в яким княгиня ходить аж до пропою у молодого; вона вже *молодиця*» [10, с. 55].

Є. Сявавко також використала інформацію з «Гуцульщини» про один з варіантів заплітання молодичі (вранці після першої шлюбної ночі її (у присутності матері) «завивала» червоною хусткою спеціальна весільна «матка»), а також про те, що через тиждень після початку весілля молоді йшли до батьків молодої на «міни» (батько молодої віддавав те, що обіцяв («мінив») дати їй у віно, після чого відбувалася гостина) [7, с. 314; 10, с. 63, 67].

Лише одне посилання на третю частину праці В. Шухевича (власне, з розділу «Гуцульське весілля») зробила Марія Маєрчик у розділі «Міжареальні паралелі в обрядах родинного циклу» з колективної монографії «Етногенез та етнічна історія населення Українських Карпат»: твердження, що гуцули можуть символічно дражнити молоду після обряду «комори», дослідниця ілюструє такою цитатою з «Гуцульщини»: «По тім вінчованю входить *молодиця* у хату порати ся. Перш усього бере віник, зачинає зам'ятати сьмітя на купки; молодий заходить зтиха та розкине сьмітя, в чім ему помагають і другі присутні; так зам'ятає *молодиця* нераз і годину, аж поки матка не скаже: «Годі, вже; люде йдуть, а хата не перебрана» [6, с. 561; 10, с. 63].

Стосовно ж посилань у «Гуцульщині» 1983 р. на розділ «Смерть» праці В. Шухевича, то відзначимо, що воно також лише одне: на інформацію про те, що покійника на цвинтар везли саньми, запряжени-

ми волами, а священник їхав попереду процесії на коні [7, с. 315]. (При цьому Є. Сявавко помилково посилалась на с. 38 третьої частини «Гуцульщини», натомість ця інформація є на с. 249 [10, с. 249]).

Натомість достатньо багато відомостей про поховальну обрядовість з третьої частини «Гуцульщини» В. Шухевича під час написання своєї монографії, а також розділу «Похоронні звичаї та обряди» до колективної монографії «Етногенез та етнічна історія населення Українських Карпат» використав Р. Гузії. Специфіка посилань у працях цього автора є такою, що він узагальнює відомості, почерпнуті з декількох джерел, й після завершення абзацу робить посилання на всі використані позиції. Наприклад, найчастіше посилання на працю В. Шухевича йде разом з працями інших дослідників Гуцульщини: Антона Онищука, Раймунда Фрідріха Кайндля, Романа Кирчіва, Наталі Хобзей та інших, або ж з архівними матеріалами Р. Гузія. Таким чином автор посилався на інформацію з третьої частини «Гуцульщини» про мотив визначеності долі; про вірування, пов'язані із смертю нехрещених дітей; про полегшення агонії помираючого шляхом відкривання дверей і вікон; про те, що плач рідних коло помираючого спричиняє йому муки; про «ігри при мерці»; про голосіння; про різноманітні уявлення стосовно душі, зокрема, про нічні відвідування душею своєї домівки [5, с. 18, 70, 89—90, 239—240, 292, 299, 302, 322; 10, с. 1—2, 9, 241—243, 250, 252—253].

Проте під час характеристики деяких аспектів поховальної обрядовості гуцулів Р. Гузії виокремили твердження В. Шухевича як головні, зокрема: «Як зауважив Володимир Шухевич, на Гуцульщині помираючий господар також зазвичай визначав, які поминальні жертви родичі мають роздати по його смерті односельцям і священникові. Віддаючи данину давній традиції, гуцули «записували» таку «поману» навіть тоді, коли з причини зубожіння насправді її не мали. Такий «запис» робили, щоправда, лише «на словах» на знак того, що вони «раді би дати поману, йикби було з чого» [5, с. 185; 10, с. 241].

У декількох випадках у монографії Р. Гузія маємо підсилення матеріалів з «Гуцульщини» інформацією з праці про поховальні звичаї гуцулів Петра Шекерика-Дониківа: «У праці Володимира Шухевича знаходимо й деякі інші відомості про такі звичаї й вірування (пов'язані з помиранням людини. — А. К.). Коли вже «приходив на чоловіка чьис» і він помирав («чьисував»),

у руку йому давали запалену воскову свічку, «аби по смерті душа його не сиділа у потемку, бо як ми живі любимо світло, так любить світло і душа». Якщо смерть була раптовою («наглою»), то пізніше, коли помирав ще хтось із родичів, йому вже давали до рук дві запалені свічки, «аби одну передав тому, що помер без свічки». Звернув увагу на такі звичаї та вірування і Петро Шекерик-Доників. Щоб душа змогла пройти крізь потойбічну темряву і на «тому» світі не «сиділа» в п'їтмі, у час агонії запалювали свічку й давали її помираючому в праву руку. Кожного, хто вмирав, чи то дорослий, чи дитина, звичай вимагав «дозерати так, ек ока в голові», аби, «крий, Боже», він не помер без свічки. Якщо ж так сталося, згодом родичі, дізнавшись, що хтось у селі помирає, ішли зі свічкою до такого чоловіка (чи жінки, дитини) і просили «передати» її їхньому близькому. У разі згоди цю свічку тулили до тої свічки, що «зажгли до смерті» помираючому» [5, с. 234; 10, с. 241];

«Отже, за даними Володимира Шухевича, у час, коли хворий уже явно «показував на смерть», його клали на лаву біля «столового» вікна і вбирали в «біле шмате». Зазвичай також людині мили руки й ноги теплою водою, а старшого чоловіка ще й голили. Ширші відомості про такі звичаї та їхні народні пояснення подав П. Шекерик-Доників. Відчуваючи наближення смерті, літній гуцул або гуцулка веліли домашнім принести своє «лудине» (одяг) і вказували, у що їх «убрати до смерті». Наприклад, жінка просила «завити» її саме в ту, а не іншу перемітку, «мушінин» казав, яку йому дати шапку, з котрого боку ліпше причепити торбу-«дзьобню» тощо. Часто помираючі вбиралися самі або допомагали себе одягнути та ще й просили дзеркала, «шоби си подивити, ци добре зібраний або ци зибрана» [5, с. 174; 10, с. 241].

Подібну ситуацію доповнень матеріалів В. Шухевича спостерігаємо й на прикладі зіставлення інформації з його «Гуцульщини» з матеріалами праці В. Козарищука про буковинських гуцулів: «...на Гуцульщині з хати, у якій умирала людина, забирали «... усяке насіне та бджоли, аби не лишилися під час смерті, бо заумерли би разом з чоловіком». Записи Володимира Шухевича доповнюють відомості інших дослідників Гуцульського краю. Так, В. Козарищук, описуючи похоронний обряд буковинських гуцулів (кінця 80-х років ХІХ ст.), зазначає, що перед смертю людини селяни зазвичай виносили з хати весь посуд із продуктами, їжею, щоб «не завмерли». Страв, приготованих тоді, коли хтось помер,

нізащо не їли й не давали нікому чужому. «Завмерлі» хліб чи молочні продукти викидали надвір курям і собакам» [5, с. 248; 10, с. 241].

Під час характеристики поховальної обрядовості українців Карпат Р. Гузії використав й матеріали з п'ятої частини «Гуцульщини» В. Шухевича: розповіді про «лісниць», «мольфарів», «урекливих», які своїм поглядом можуть «пігнути чоловічка», «чинатарів», ходячих мерців, душі людей, які померли неприродною смертю та ін.) [5, с. 41, 45, 50, 51, 69, 81, 94, 118, 265, 282, 288; 11, с. 197—200, 202—203, 209, 211—212, 218—219, 223—224, 248, 266]. Зокрема, Р. Гузії навів повністю розповідь «Праведна смерть і 11 причкових», записану від респондента Юри Шеребуряк з Барвінкова [5, с. 81; 11, с. 254], а також інші оповіді. Серед них процитуємо такі: «...у Барвінкові вважали, що душа відьми, яка нишпорить ночами по світі, — це прозорий клубок, який часом навіть можна впіймати: «Відьма — то кругла душа, йик клубок; через ню видко, вона летит тай нигає. Відьму не мож уловити ані убити; у руки би ї не ймив: лиш чылядина може ї имити полами сорочки, а чоловік гатками; у руках би ї не затримав; не затримає у нійкиій судині, лиш у макітрі. Йикби имив душу відьми, або йикби тіло обернув, або взыв з того місцьи, де воно вснуло, то така жинка не ожие, хоть би душу имлену випустив: але йикби тіло назад поклав, йик воно було спершу, жинка ожие, але уночи, в днину ні» [...]. За уявленням жителів с. Красноїлля, душа, яка виходить з відьми під час сну, має вигляд круглого пухиря, що світиться так яскраво, як зірниця. Якщо цей «капшук», який котиться до чиеїсь «загороди» відбирати в корів «ману», підстергти й ударити «гачами» (штанами), він лопне і відьма «умрег навіки». Не проснутися відьмі й тоді, коли її хтось обернув. Душа-пухир, яка має потрапити назад до тіла так само, як з нього вийшла (через рот), б'ється об те місце, де була голова, і від того «может си розсісти» (тріснути)» [5, с. 299; 11, с. 203—204].

Насамкінець характеристики використання карпатознавцями матеріалів про родинну обрядовість з третьої частини «Гуцульщини» В. Шухевича зазначимо, що до нього вдавалися й не спеціалісти з родильної, весільної чи поховальної обрядовості. Так, Ганна Горинь у монографії про традиційний громадський побут українців Карпат посилається на відомості про ритуальний зв'язок між кумами й похресником [4, с. 180; 10, с. 8], а також про прошення благословення на весілля (як вияв народного етике-

ту) [4, с. 184; 10, с. 20]. Дослідниця традиційного харчування українців Карпат Таїса Гонтар робить посилання на інформацію про те, що перед тим, як устати з-за столу, кожен гість у гуцульських селах кланявся сусідам праворуч і ліворуч від себе; хліб з сіллю у гуцулів був ознакою укладеного договору (під час сватання чи заручин свати і молоді подавали один одному руки, а староста перебивав їх хлібом); хліб також приносили у хату з новонародженою дитиною, щоб вона була багатою і завжди мала хліб; характерним звичаєм було влаштування, крім христин, частування для кумів і сусідів — «калачини», які робили навіть в разі смерті дитини [2, с. 58, 91; 3, с. 208; 10, с. 5, 7, 13—14].

Важливою складовою структури «Гуцульщини» є розділи, присвячені народним музичним інструментам (розділ XIII), танцям (XIV) і пісням (XV) (адже ці ділянки традиційної культури тісно переплетені з весільною обрядовістю). Зазначимо, що матеріали праці В. Шухевича, присвячені народній хореографії гуцулів (і в її контексті також музиці й співам), використав відомий український карпатознавець Роман Гарасимчук у праці «Таїсе huculskie» [12]). У 2008 р. стараннями Романа Кирчіва вийшло друком розширене видання цієї праці українською мовою [1], над яким Р. Гарасимчук працював до своєї смерті у 1976 році.

Наголосимо, що зібрати матеріали про гуцульські пісні та танці В. Шухевичу допомагав видатний український етномузиколог Ф. Колесса. Загалом позитивно оцінивши внесок В. Шухевича в дослідження народної хореографії, Р. Гарасимчук зробив і певні критичні зауваження стосовно розділів «Гуцульщини» про народні танці й пісні: «Музичні матеріали, зібрані та поміщені Ф.М. Колессою у творі В. Шухевича «Гуцульщина», послужили для вивчення основних гуцульських танців («коломийка», «гуцулка», «козак», «аркан»). Не досить критичним було ставлення автора до виявлених музикантами творів та їх назв і це привело до того, що в ряді мелодій зустрічаються неправильні побудови» [1, с. 33] (при цьому Р. Гарасимчук зазначив пісні № 54, 55, 67, 68, 203 та 255 [10, с. 120, 122, 142, 150]).

Отже, на основі викладеної інформації можна зробити такі висновки:

Третя (і частково п'ята) частини праці Володимира Шухевича «Гуцульщина» містять важливу інфор-

мацію з родинної обрядовості галицьких гуцулів. Значний інтерес дослідників становить народна гуцульська термінологія, яка стосується родильної, весільної та поховальної обрядовості, позаяк вона є історичним джерелом. Як засвідчує аналіз монографії Р. Гузія, важливим під час дослідження обрядів родинного циклу, зокрема поховальної обрядовості, є і фольклорний матеріал, поданий В. Шухевичем.

Вочевидь, «Гуцульщина» має значний інформаційний потенціал, який можуть використати дослідники родильної та весільної обрядовості для написання комплексних монографій про ці ділянки традиційно-побутової культури українців Карпат (на зразок «Народної танатології» Р. Гузія). Адже колективні монографії, присвячені усьому комплексу їх культури, не дають змоги повною мірою використати матеріали з праці В. Шухевича.

1. Гарасимчук Р. Народні танці українців Карпат / Роман Гарасимчук. — Львів, 2008. — Кн. 1: Гуцульські танці / наук. ред. Р. Кирчів. — 608 с.
2. Гонтар Т.О. Народне харчування українців Карпат / Т.О. Гонтар. — Київ : Наукова думка, 1979. — 140 с.
3. Гонтар Т.О. Харчування / Т.О. Гонтар // Гуцульщина: Історико-етнографічне дослідження / відп. ред. Ю.Г. Гошко. — Київ : Наукова думка, 1983. — С. 203—214.
4. Горинь Г.Й. Громадський побут сільського населення Українських Карпат (XIX — 30-ті роки XX ст.) / Г.Й. Горинь. — Київ : Наукова думка, 1993. — 199 с.
5. Гузій Р. З народної танатології: карпатознавчі розсліди / Роман Гузій. — Львів : Іститут народознавства НАН України, 2007. — 352 с.
6. Маєрчик М. Міжареальні паралелі в обрядах родинного циклу / Марія Маєрчик // Етногенез та етнічна історія населення Українських Карпат : у 4 т. / гол. ред. С. Павлюк. — Львів, 2006. — Т. II: Етнологія та мистецтвознавство. — С. 558—568.
7. Сявавко Є.І. Сімейна обрядовість / Є.І. Сявавко // Гуцульщина: Історико-етнографічне дослідження / відп. ред. Ю.Г. Гошко. — Київ : Наукова думка, 1983. — С. 302—318.
8. Шухевич В. Гуцульщина : у 5 ч. / В. Шухевич. — Верховина : Журнал «Гуцульщина», 1999. — Ч. 3 / передм. Д. Ватаманюка ; вст. слово В. Коржука. — 272 с. — (2-е вид., репринт.).
9. Шухевич В. Гуцульщина : у 5 ч. / В. Шухевич. — Верховина : Журнал «Гуцульщина», 2000. — Ч. 5 / передм. Д. Ватаманюка ; вст. слово П. Арсенича ; післямова П. Арсенича ; заключне слово П. Шкрібляка. — 334 с. — (2-е вид., репринт.).

10. Шухевич В. Гуцульщина. Ч. 3 / Володимир Шухевич. — Львів : НТШ у Львові, 1902. — 257 с. — (Матеріяли до українсько-руської етнології. — Т. V).
11. Шухевич В. Гуцульщина. Ч. 5 / Володимир Шухевич. — Львів : Загальна Друкарня, 1908. — 300 с.
12. Harasymczuk R.W. Tańce huculskie / Roman Włodzimierz Harasymczuk. — Lwów, 1939. — 303 s.
13. Szuchiewicz W. Huculszczyzna. Т. 2 / Włodzimierz Szuchiewicz. — Lwów : Nakladem Muzeum imienia Dzieduszyckich we Lwówie, 1902. — 280 s.
14. Szuchiewicz W. Huculszczyzna. Т. 4 / Włodzimierz Szuchiewicz. — Lwów : Nakladem Muzeum imienia Dzieduszyckich we Lwówie, 1908. — 372 s.

Andrii Karpenko

THE INFORMATIONAL POTENTIAL OF MATERIALS ABOUT FAMILY RITUALS TAKEN FROM «HUTSULSHCHYNA» BY V. SHUKHEVYCH (BASED ON THE ANALYSIS OF CARPATHIAN STUDYING WORKS OF UKRAINIAN ETHNOLOGISTS)

The use of materials by Ukrainian Carpathian studying researchers of the second half of the XX — early XXI centuries about maternity, marriage and funeral rites of Hutsuls taken from the Volodymyr Shukhevych's work «Hutsulshchyna» has been analyzed in the article. Particular attention has been paid to the relevant sections of the monographs «Hutsulshchyna: Historical and ethnographic research» (1983) and «Ethnogenesis and ethnic history of Ukrainian Carpathians' population» (2006), a monograph by Roman Guzy «From the folk thanatology: Carpathian studying researches» (2007).

Keywords: Volodymyr Shukhevych, «Hutsulshchyna», Hutsuls, maternity rites, marriage, funeral.

Андрій Карпенко

ИНФОРМАЦИОННЫЙ ПОТЕНЦИАЛ МАТЕРИАЛОВ О СЕМЕЙНЫХ ОБРЯДАХ ИЗ «ГУЦУЛЬЩИНЫ» ВЛАДИМИРА ШУХЕВИЧА (НА ОСНОВЕ АНАЛИЗА КАРПАТОВЕДЕНЧЕСКИХ РАБОТ УКРАИНСКИХ ЭТНОЛОГОВ)

В статье проанализировано использование украинскими карпатоведами второй половины XX — начала XXI вв. материалов о родильный, свадебный и погребальный обрядности гуцулов из труда Владимира Шухевича «Гуцульщина». Особое внимание обращено на соответствующие разделы коллективных монографий «Гуцульщина: Историко-этнографическое исследование» (1983) и «Этногенез и этническая история населения Украинских Карпат» (2006), монографии Романа Гузия «С народной танатологии: карпатоведенческие изыски» (2007 г.).

Ключевые слова: Владимир Шухевич, «Гуцульщина», гуцулы, родильная обрядность, свадьба, похороны.